

ของฝากจากญี่ปุ่น

ดร. ประจักษ์ พุ่มวิเศษ

คุณฐิติกัญญา ชุ่มน บรเวณารักษ์ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ โค้ขอโทษผมเขียนเรื่อง
ราวเกี่ยวกับกิจการห้องสมุดของญี่ปุ่น เพราะหาหนทางว่าผมเพิ่งกลับมาจากญี่ปุ่น ภายหลังจากไป
ดูงานระหว่าง พฤษภาคม ถึง กรกฎาคม 2527 คุณฐิติกัญญา ซึ่งผมเรียกหาว่าพี่ เป็นผู้ที่ผมไปหา
หาหนทางประมาแต่ 2517 หรือเมื่อ 10 ปีมาแล้ว เพื่อขอทราบกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดคณะ
สัตวแพทยศาสตร์ ตอนที่ผมได้รับมอบหมายให้ เป็นหัวหน้าห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ใหม่ฯ จาก
ท่านคณบดี ศาสตราจารย์ ดร. อายุส หิซึชิซาอุนรงค์ ความจริงผมก็โคศึกษาและดูงานห้องสมุดของ
คณะ มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยของรัฐในประเทศสหราชอาณาจักรและยุโรปมาบ้างแล้ว แต่คิดว่า
การจะนำเอาของฝรั่งมาใช้หมดทุกอย่างคงไม่โค จึงโคหาโอกาสไปแนะนำตัวเอง และขอความรู้
จากหัวหน้าห้องสมุดต่างๆ ตามแต่โอกาสจะอำนวย คุณฐิติกัญญา เป็นผู้ที่ซึ่งผมไปหา นอกจากนั้นผม
ยังโคไปกองห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล ทีศิริราช พบอาจารย์อุทัย หุติยะโพธิ์ หอสมุดคณะ
แพทยศาสตร์พบคุณจิระ อินทโกสุม และคุณวงศ์วรรณ วงศ์สุภา กองห้องสมุดของกรมวิทยาศาสตร์
บริการ พบ คุณวัลลภพงษ์ บุญคง ทุกท่านที่ผมไปหาเพื่อขอความรู้และคำแนะนำ โคดูว่าผมเป็นอย่างไร
มาก นับ เป็นบริการที่อบอุ่นอย่างยิ่ง หักที่หาหนทางไหนไม่เคยรู้จักผมมาก่อน และไม่มีอะไร เกี่ยวข้อง
กันมากนัก ความรู้สึกคงกล่าวถึงประทับใจผมเป็นอย่างมากครับจนปัจจุบัน งานบริการของห้องสมุด
คณะสัตวแพทยศาสตร์ ซึ่งเราก่อนข้างจะภูมิใจ ก็โคมาจาก ความกรุณาแนะนำของท่านเหล่านั้น และ
ท่านอื่นๆ อีกมากมายที่โคให้ความช่วยเหลือในเวลาต่อมา เช่น อ. วิภาวรรณ มบุญปิจ แห่งห้องสมุด
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล อ. สุรดา สมบูรณ์กุล แห่งหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
(ในขณะนั้น) ฯลฯ ดังนั้นเมื่อคุณฐิติกัญญา มาขอโทษผมเขียนเรื่องเกี่ยวกับห้องสมุดของญี่ปุ่น ผมก็เรียก
หาว่า ผมเห็นห้องสมุดญี่ปุ่นน้อยมาก ขอสมัครโคให้ตั้งแต่นั้นมาผมจึงไม่อาจจะชักหาหนโค

อันที่จริงแล้ว ผมไปดูงานที่ศูนย์ศึกษาของสหพันธ์สหกรณ์การเกษตรของญี่ปุ่น หรือที่เรียก
ว่า ZEM-NOH หรือ Federation of Agricultural Cooperation และดูงานที่นำมา

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และการวิจัยเกี่ยวกับม้าด้วย การจัดงานเกี่ยวกับห้องสมุดจึงเป็นงานอาสาสมัคร และบางครั้งถ้าไม่
 สัมโอกาสก็เข้าไปไม่ถึง ห้องสมุดที่ผมมีโอกาสได้ไปคือที่ใดแก ห้องสมุดของ ZEN NOH Central
 Feed and Livestock Institute ห้องสมุดของ Equine Research Institute และ
 ห้องสมุดของ Zen Noh Institute of Animal Health ซึ่งทั้งสามแห่งก็เป็นห้องสมุดเฉพาะ
 ไม่ค่อยโตมากนัก แต่ก็มีการหนังสือทันสมัยมาก สำหรับวารสารก็มีการสะสมของปีเก่าๆ มา
 ตลอดจะสม่ำเสมอ จากที่มีโอกาสได้เข้าไปดูงานของห้องสมุดทั้งสามแห่งดังกล่าวนี้ ก็ดูว่าการ
 พัฒนาห้องสมุดของญี่ปุ่นนั้นคล้ายๆ กับของประเทศไทยที่พัฒนาแล้วนั้น มากก็มีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ
 อย่างไม่ขาดตอน เป็นการลงทุนระยะยาว และจะเห็นมีการวางแผนและวางนโยบายในการดำเนิน
 การต่างๆ เช่น ประเพณีวารสาร หรือหนังสือที่จะซื้ออย่างชัดเจนแน่นอน การพิจารณาปรับปรุงต่างๆ
 ก็จะต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริงของนโยบายเดิมและเป็นขั้นเป็นตอน การสะสมวารสารแต่ละ
 รายชื่อจึงยอมหลังไปหลายสิบปี เมื่อมีระบบสัมพันธ์ใหม่โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ผ่านทางดาวเทียม เช่น
 Tymnet หรือ Dialog ก็จะช่วยนักวิจัยต่างๆของเราได้มาก แต่ดูค่าของการสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะน้อย
 มาก และบางทีอาจจะไร้ค่าเลยก็ได้ ถ้าเราไม่มีการสะสมวารสารอย่างสม่ำเสมอ เพราะเราจะได้
 เค้าบรรณานุกรม แต่เมื่อเราไม่มีวารสารที่ระบุไว้บรรณานุกรมแล้ว เราก็ไม่รู้จะไรเพิ่มเติมไปจากถนัด
 ที่เราจะใช้ Tymnet หรือ Dialog

สิ่งที่ผมชอบใจห้องสมุดญี่ปุ่นที่บอกประการหนึ่งก็คือ การจ่ายนิตยสารที่ส่งลงถึงผู้
 ส่วนใหญ่แล้วเอาในระบบการจ่ายนิตยสารของตนเอง ซึ่งก็ใช้โทรศัพท์มากด้วย สำหรับของไทย ผม
 เหนียวใจว่าไม่มีการจัดระบบการจ่ายนิตยสารที่ส่งเองอยู่หลายแห่ง เช่น ห้องสมุดการเกษตรแห่งชาติ
 ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ เป็นต้น แต่ละแห่งก็ใช้กันมาหลายปี หนังสือก็มีเป็นหมื่นเล่ม
 ก็ไม่เห็นมีปิดทวารอะไรมากเกินกว่าระบบของฝรั่งเลย

ข้อสังเกตอีกข้อหนึ่ง ผมได้พบว่านอกจากชาวญี่ปุ่นจะเป็นผู้ที่การอ่านอย่างเป็นชีวิตจิตใจ
 ความที่รวมกันหัวไปแล้วนั้น หน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่รัฐบาลไปจนกระทั่งบริษัทเอกชนต่างๆ จะเห็นหรือ
 ให้ความสำคัญในเรื่อง งานสารนิเทศ ข้อมูล ข่าวสาร โดยถือเป็นหัวใจของการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็น
 หน่วยงานใหญ่ หรือเล็กก็ตาม ในบทความเดิมของบุคคลหลายท่านที่ผมได้พบที่ญี่ปุ่น กล่าวว่าการจะทำงานใด
 ก็ความขยันหมั่นเพียรมากนั้น เมื่อรู้มาก ก็ขยันมาก งานทุกอย่างก็สะดวกขึ้น จะไปให้หนักก็ตามจะมีเอกสาร
 สิ่งของหรือข้อแนะนำให้ความรู้ และอ่านด้วยความสะดวกแก่ผู้ต้องการขอแนะนำเป็นอย่างดี แล้วผมแจก
 ให้ความรู้ด้วย

ผมได้แต่หวังว่า วงการห้องสมุดของประเทศไทย จะพัฒนาไปได้เร็วกว่านี้ถ้าได้รับการสนับสนุน
เพิ่มที่

ระหว่างเดินทางไปยัง Tsukuba Science City เพื่อดูงานที่ National Institute of Animal Health (สถาบันวิจัยสุขภาพสัตว์แห่งชาติ) และ Zen-Noh Institute of Animal Health (สถาบันวิจัยสุขภาพสัตว์ของสหพันธ์สหกรณ์แห่งชาติ) ได้มีโอกาสพบนามหาวิทยาลัย บรรณารักษ์ และสารนิเทศศาสตร์ (University of Library and information Science) ซึ่งก่อตั้งเมื่อ 6 ปีก่อนนี้เอง คือ เมื่อตุลาคม 2521 และ มหาวิทยาลัยซูกุบะ ซึ่งสร้างเมื่อ 12 ปีที่แล้ว ผมค้นพบว่ามากอยากจะไปดูมหาวิทยาลัยทางบรรณารักษ์และสารนิเทศ เพราะเคยสมบตเป็นคณะหรือวิทยาลัยเท่านั้นยังไม่เคยชมมหาวิทยาลัยบรรณารักษศาสตร์เลย จึงอยากทราบรายละเอียดต่างๆ ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ผมมีเวลาน้อยมาก จึงไม่อาจจะแวะได้ เคียงแคว้นลูกสาวสะอากตา สร้างใหม่เป็นตึก 3 ชั้น ทันสมัย มีระเบียง ตัวตึกเป็นรูปตัว เจ ในอักษรโรมันบนชั้นว่างสี่ห้อง อยู่ริมสระน้ำสวยงามมาก ทราบจากเจ้าหน้าที่ที่น่าไปว่าขณะนั้นมีนักศึกษาระดับปริญญาตรี 120 คน ซึ่งจะคงใช้เวลาเรียน 4 ปี และจะไ้จบปริญญา B.A. และแบ่งไปครบรอบปริญญาโท เมื่อปลายปีนี้เอง วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ เพื่อทำการสอนและวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับนามถลากรในวิชาชีพนี้ คือผลิตบรรณารักษ์ให้มีความพร้อมที่จะสนับสนุนสังคม ในการบริการทางสารนิเทศในวิชาการแขนงต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายหลายแขนงและแต่ละแขนงก็มีการศึกษาไปอย่างรวดเร็ว ผมได้ถามเจ้าหน้าที่ผู้นำเราไปอีกหลายคำถาม แต่เขาก็ไม่อาจจะให้คำตอบอะไรได้ อยากจะกลับไปดูรายละเอียดเพิ่มเติมให้มากกว่านี้ได้ทราบมาแล้วก็ไม่ม่เวลาเอาเสียเลย จึงพยายามคัดลอกใจตนเองว่า ระหว่างเดือน มกราคม 2528 นี้ ผมจะได้ไปประชุมแล้วก็้อโอกาสดูงานต่อที่สหรัฐอเมริกา หากล้มีจะมอบ ะดับเป็น และหาโอกาสไปนำรายละเอียดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยบรรณารักษศาสตร์แห่งนี้ของดัดป็นมา เรียนให้ท่านอีกครั้ง.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย